

ТӘХСИЛ, ЕЛМ ВӘ МӘДӘНИЈҖӘТ МӘСӘЛӘЛӘРИ ҮЗРӘ БИРЛӘШМИШ МИЛЛӘТЛӘР ТӘШКИЛАТЫНЫН НИЗАМНАМӘСИ

1945-чи ил ноҗабрын 16-да Лондонда гәбул олунмушдур. Ду-зәлишләр Баш конфрансын икинчи, учунчу, дөрдунчу, бешинчи, алтынчы, једдинчи, сәккизинчи, доггузунчу, онунчу, он икинчи, он бешинчи, он једдинчи, он доггузунчу, ијирминчи, ијирми биринчи, ијирми дөрдунчу, ијирми бешинчи сессияларында едилмишдир.

Бу Низамнамәнин иштиракчы-дөвләтләринин һөкүмәтләри өз халг-лары адындан ашағыдакылары е'лан едирләр:

Мұһарибә һаггында фикирләр инсанларын бејиндә мејдана кәлир, она көрә дә инсанларын шүүрунда сүлһү мұдафиә идејасыны мөһкәм-ләндирмәк лазымдыр;

Гаршылыглы анлашмама бәшәријәтин бүтүн тарихи боју халглар ара-сында шүбһәлилијә вә е'тимадсызлыға сәбәб олмуш вә бунларын нәтичәсиндә онларын ихтилафлары һәддиндән чох тез-тез мұһари-бәләрә кәтириб чыхармышдыр;

Јеничә гуртармыш дәншәтли дүнја мұһарибәси инсан шәхсијәтинин ләјагәтинә һөрмәтә, инсанларын һүгүг бәрабәрлијинә вә гаршылыг-лы һөрмәтинә әсасланан демократик принципләрин рәдд едилмәси, һабелә чаниллик вә хурафата истинад едән инсанларын вә иргләрин гејри-бәрабәрлији доктринасынын тәтбиг едилмәси нәтичәсиндә мүмкүн олмушдур;

Инсан ләјагәтини горумаг үчүн мэдәнијәт вә тәхсил әдаләт, азадлыг вә сүлһ әсасында бүтүн инсанлар арасында кениш јайылмалыдыр; она көрә дә, бу бахымдан бүтүн халгларын үзәринә гаршылыглы әмәкдашлыг руһунда јеринә јетирилмәли олан мүгәддәс вәзифәләр гојулур.

Тәкчә һөкүмәтләрин игтисади вә сијаси сазишләринә әсасланан сүлһ халгларын јекдил, мөһкәм вә сөмими дәстәјини газана билмәз; о, бә-шәријәтин интеллектуал вә мә'нәви һәм'рәлијинә әсасланмалыдыр.

Бу Низамнамәни имзалајан һөкүмәтләр јухарыда көстәрилән мұлаһизә-ләри рәнбәр тутараг вә бүтүн инсанлара тәхсил алмаг, манеәсиз об-јектив һәгигәт ахтарышлары вә азад шәкилдә фикир вә билик мұба-диләси үчүн там вә бәрабәр имканлар верилмәси зәрурәтинә инанараг гаршылыглы анлашма вә бир-бири һаггында даһа дәгиг вә ајдын тәсәввүр әлдә етмәк мөгсәдилә өз халглары арасында әлагәләри ин-кишаф етдирмәк вә кенишләндирмәк әзмләрини ифадә етдиләр.

Буна көрә дә онлар дүнјанын бүтүн халгларынын тәхсил, елм вә мэдә-нијәт саһәсиндә әмәкдашлығы јолу илә тәдричән бејнәлхалг сүлһә

вә бәшәријәтин рифаһына наил олмағ мәғсәдилә - Низамнамәсин-дә е'лан едилдији кими, Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты да мәғз бунун үчүн тә'сис едшшишдир - бу актла Тәһсил, елм вә мә-дәнијәт мәсәләләри үзрә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатыны јарадырлар.

I маддә

Мәғсәд вә вәзифәләр

1? Тәшкилат иргиндән, чинсиндән, дилиндән вә дининдән асылы ол-мајарағ бүтүн халғлар үчүн Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын Низамнамәсиндә е'лан едилмиш әдаләтә, ганунчулуга вә инсан һуғуғла-рына, һабелә әсас азадлығлара һамылығла һәрмәтин тә'мин едилмәси наминә халғларын тәһсил, елм вә мәдәнијәт саһәсиндә әмәкдашлығы-ны кенишләндирмәклә сүлһ вә тәһлүкәсизлијин мөһкәмләндирилмәси-нә јардым кестәрмәји гаршысына вәзифә гојур.

2? Тәшкилат бу мәғсәдләр:

а) бүтүн информасија васитәләриндән истифадо етмәклә халғлар арасында гаршылығлы анлашмаја вә јахынлашмаја јардым кестәрир вә бу мәғсәдләр идејаларын сөз васитәсилә вә тәсвири јолла азад сурәтдә јајылмасы үчүн фајдалы сајачағы бејнәлхалғ сазишләрин бағланмасыны төвсијә едир;

һ) Тәшкилатын үзв-дөвләтлори илә онларын хаһшинә көрә маариф-чилик фәалијәтинин кенишләндирилмәси ишиндә иштирак етмәклә,

тәһсили иргиндән, чинсиндән вә ја һәр һансы социал иггисади фәргләрдән асылы олмајарағ һамыја мүәссәр олмасы идеалыны тәдри-чән һәјата кечирмәк мәғсәдилә халғлар арасында әмәкдашлығы наил олмағла,

дүнјанын бүгүн ушағларында азад инсанын мәс'улијәт һиссинин тәрбијә едилмәси үчүн дана мүнәсиб тәһсил үсуллары тәклиф етмәклә,

халғ тәһсилинин инкишафыны вә мәдәнијәтин јајылмасыны тәш-виг едир;

с) бәшәријәтин үмумдүнја ирсинин - китабларын, инчәсәнәт әсәр-ләринин вә тарихи-елми әһәмијәтли абидәләрин - горунуб сахланма-сынын вә мұһафизәсинин гајғысына галмағла,

һәмчинин, марағлы өлкәләрә мұвафиг бејнәлхалғ конвенсијаларын бағланмасыны төвсијә етмәклә,

халғларын әгли фәалијәтинин бүтүн саһәләриндә әмәкдашлығыны, тәһсил, елм вә мәдәнијәт саһәсиндә ишләјән шәхсләрин бејнәлхалғ мұбадиләсини тәшвиг етмәклә,

һәмчинин, нәшрләрлә, инчәсәнәт әсәрләри, лабораторија аваданлығы вә һәр чүр фајдалы сәнәдләрлә мұбадиләни тәшвиг етмәклә,

бејнәлхалғ әмәкдашлығын мұхтәлиф нөвләри васитәсилә бүтүн халғларын ајры-ајры өлкәләрдәки бүтүн нәшрләрлә таныш олмағ им-каныны тә'мин етмәклә,

биликләрин горунуб сахланмасына, артырылмасына вә јајылмасына јардым едир.

3. Тәшкилат үзв-дөвләтләринин мүстәгиллијини, мәдәнијәт вә тәһ-сил системләринин тохунулмазлығыны вә горунмасыны тә'мин етмәк үчүн маһијәтчә бу өлкәләрин даһили сәләһијәтинә аид олан ишләрә һәр чүр гарышмадан имтина едир.

II маддә

Үзвләрин тәркиби

1? Тәһсил, елм вә мәдәнијәт мәсәләләри үзрә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатына гәбул Бирләшмиш Миллотләр Тәшкилатынын үзв-дөвләтләри үчүн ачыгдыр.

2? Тәһсил, елм вә мәдәнијәт мәсәләләри үзрә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты илә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты арасында бағланмыш вә бу Низамнамәнин X маддәсинә әсасән бәјәнләмиш сәзишә мұвафиг олараг, БМТ-нин үзвү олмајан дәвләтләр Ичраијә Шурасынын тәклифи илә Тәшкилатын Баш конфрансы тәрәфиндән үчдә ики сәс чохлауғу илә онун үзвлүјүнә гәбул едилә биләрләр.

3? Харичи әләгәләринин апарылмасы үчүн мәс'улијәт дашымајан әразиләр вә ја әрази групплары Баш конфранс тәрәфиндән конфрансда вә сәсвермәдә иштирак едән үзвләрин үчдә икисинин сәс чохлауғу илә әмәкдаш-үзвлүјә - һәммин әразиләрин, јахуд әрази группларынын һәр биринин харичи әләгәләринин апарылмасына мәс'ул олан үзв-дөвләт, јахуд орган белә гәбул һаггында һаһиш едәрсә, - гәбул едилә биләр. Әмәкдаш-үзвләрин һүгүг вә вәзифәләринин һәчми вә характери Баш конфранс тәрәфиндән мүәјјән едилир.

4? Бу Тәшкилатын Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын үзвү ки ми һүгүг вә имтијазлары дајандырылмыш үзвүнүн һүгүг вә имтијазларынын һәјата кечирилмәси биринчинин тәләби илә дајандырылыр.

5? Тәшкилатын Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатындан чыхарылмыш үзв-дөвләтләри автоматик олараг онун тәркибиндән чыхыр.

6? Тәшкилатын үзв-дөвләти вә ја әмәкдаш-үзвү Баш директора мұвафиг билдиришдән сонра онун тәркибиндән чыха биләр. Бу билдириш бәјәнәт верилән илдән сонрақы ил декабрын 31-дә гүввәјә минир. Тәшкилатын үзвлүјүндән чыхма үзвлүкдән чыхан дәвләти бу һагда гәрар гүввәјә минәнә гәдәр Тәшкилат барәсиндә үзәрино кәтүрдүјү малијә өн-дәликләриндән азад етмир. Әмәкдаш-үзвүн Тәшкилатдан чыхмасы һагда билдириш онун адындан харичи әләгәләринин апарылмасына мәс'ул олан үзв-дөвләтин һөкүмәти вә ја дикәр орган тәрәфиндән едилир.

III м а д д ө

Органлар

Тәшкилатын органлары Баш конфранс, Ичраијә Шурасы вә Катиб-ликдир.

IV маддә

Баш конфранс

А.Тәркиби

1. Баш конфранс Тәшкилатын үзв-дөвләтләринин нүмајәндәләриндән ибарәтдир. һәр бир үзв-дөвләтин һөкүмәти Милли комиссија - варса - вә ја тәһсил, елм вә мәдәнијәт тәшкилатлары илә мәсләһәтләш-мәклә сечилән беш нәфәрдән чоһ олмајан нүмајәндә тә'јин едир.

В. Функциялары

2. Баш конфранс Тәшкилатын фәәпијәтинин истигамотләрини вә үмуми хәттини мүәјјән сдир. О, Ичраијә Шурасынын кондәрдији програмлара даир гәрарлар гәбул едир.

3? Баш конфранс, лазым кәлдикдә вә онун тәсдиг етдији гәјдалара мұвафиг олараг, дөвләтләрин тәхсилә, тәбијат елмләринә вә һумани-тар елмләрә вә биликләрин јайылмасына даир бејнәлхалг конфрансла-рыны чағырыр. Баш конфрансын тәсдиг етдији гәјдалара әсасән һәмин мәсәләләр үзрә гејри-һөкүмәт конфранслары Баш конфранс вә ја Ич-раијә Шурасы тәрәфиндән чағырыла биләр.

4? Баш конфранс үзв-дөвләтләрә тәклиф олунаң лајиһәләрин гәбул едилмәси ләһинә чыхаркән үзв-дөвләтләрә төвсијәләрлә, үзв-дөвләтлә-рин тәсдиг етмәли олдуғлары бејнәлхалг конвенсијалар арасында фәрг гојмалыдыр. Биринчи һалда сәсләрин ади чоһлуғу кифајәтдир; икинчи һалда исә онларын үчдә икисинин чоһлуғу лазымдыр. һәр бир дөвләт һәмин төвсијәләри вә ја конвенсијалары Баш конфрансын онларын гә-бул едилдији сессиясы бағланан күндән сонра бир ил әрзиндә өзләри-нин сәләһијәтли органларында бахылмаға верилир.

5? Баш конфранс V маддәнин "с" бәндиңә мұвафиг олараг, тәхсил, елм вә мәдәнијәт үзрә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатыны марағ-ландыран мәсәләләрә даир рәјини һәр ики тәшкилатын сәләһијәтли органларынын мүәјјән едәчәји проседураја вә мүддәтә әсасән һәмин Тәшкилата верир.

6? Баш конфранс үзв-дөвләтләрин, јухарыда, 4-чү бәнддә сәнбәт ке-дән төвсијәләрин вә конвенсијаларын јеринә јетирилмәси барәдә мә'рузәләрини вә ја конфранс белә гәрар гәбул едәрсә, һәмин мә'ру-зәләрин хүласәсәсини алыр вә онлара бахыр.

7? Баш конфранс Ичраијә Шурасынын үзвләрини сечир; о, Ичраиј-јә Шурасынын төвсијәси илә Баш директору тәјин едир.

С. Сәсвермә

8. а) һәр бир үзв-дөвләт Баш конфрансда бир сәсә малиқдир. Гә-рарлар, бу Низамнамәнин мүддәаларынын¹ вә ја Баш конфрансын Про-седура гәјдаларынын² сәсләрин үчдә икисинин чоһлуғуну тәләб етдији һаллар истисна едилмәклә, ади сәс чоһлуғу илә гәбул едилир. Чоһлуғ дедикдә, конфрансда вә сәсвермәдә иштирак едәнләрин чоһлуғу баша дүшүлмәлидир.

һ) Тәшкилат үзвү олан дөвләтин үзвлүк һаггы үзрә борчунун мәблә-ғи чари илә вә бундан әввәлки төғвим илләринә кәрә үзвлүк һаггынын мәбләғиндән чоһ оларса, онун сәсвермәдә иштирак етмәк һүғуғу јоһдур.

с) Лакин Баш конфранс Тәшкилатын белә үзв-дөвләтинин борчла-рынын едәнилмәмәсинин ондан асылы олмајан сәбәбләрдән баш вер-дијини е'тираф едәрсә, онун сәсвермәдә иштиракына ичазә верә биләр.

¹ Ашағыдакы маддәләрин мүддәалары: П.2 (Ичраијә Шурасынын төвсијәси илә БМТ-нин үзвү олмајан јени үзв-дөвләтләрин гәбул едилмәси); 11.3 (әмәк-даш-үзвләрин гәбул едилмәси); 1У.4 (үзв-дөвләтләрин төғдир етмәсинә төғдим олунмуш бејнәлхалг конвенсијаларын гәбул едилмәси); IV.13 (гејри-һөкүмәт вә ја јарым һөкүмәт тәшкилатларын мүшаһидәчиләринин бурахылмасы); XIII.1 (Низамнамәјә дүзәлишләр); XIII.2 (Низамнамәдә дүзәлишләр едилмәси просе-дурасыны мүәјјән едән гәјдаларын гәбул едилмәси).

² Баш конфрансын Проседура гәјдаларынын 81-чи маддәсинин 2-чи бәнди-нә бах.

Д. Проседура

9. а) Баш конфранс нөвбәти сессиясына ики илдән бир жығылыр. О, нөвбәдәнкәнар сессиясына өз гәрарына, Ичраийә Шурасынын гәрарына керә вә ја үзв-дөвләтләрин ән азы үчдә биринин тәләби илә жығыла биләр.

б) Конфранс һәр сессияда сонракы нөвбәти сессиянын чағырыла-чағы јери мүүјән едир. Нөвбәдәнкәнар сессиянын чағырылачағы јер -чағырышын тәшәббүсчүсү о дејилсә, јахуд бүтүн дикәр һалларда - Ич-раийә Шурасы тәрәфиндән мүүјән олунур.

10? Баш конфранс өзүнүн Проседура гәјдаларыны мүүјән едир. О, һәр сессиянын Сәдрини вә рәјасәт һәј'әтинин дикәр үзвләрини сечир.

11? Баш конфранс өз вәзифәсини јеринә јетирмәк үчүн лазым олан хүсуси вә техники комиссиялар вә дикәр көмәкчи органлар тә'сис едир.

12? Баш конфранс Проседура гәјдаларына мұвафиг олараг, ичласла-рын кениш ашкарлыг шәраитиндә кечмәси үчүн лазыми тәдбирләри көрмәлидир.

Е. Мушәидәчиләр

13? Баш конфранс Ичраийә Шурасынын төвсијәси үзрә өзүнүн Просе-дура гәјдаларына мұвафиг олараг үчдә ики сәс чохлагу илә гәбул едилән гә-рара әсасән бәјнәлхалг тәшкилатларын, - мәсәлән, XI маддәнин 4-чү бән-диндә көстәриләнләрин - нүмајәндәләрини мұшәидәчи кими конфрансын мүүјән сессияларына вә ја онун комиссияларына дә'вәт едә биләр.

14? Ичраийә Шурасы XI маддәнин 4-чү бәндинин мүддәаларына мұ-вафиг олараг, белә бәјнәлхалг гејри-һөкүмәт вә јарым һөкүмәт тәшки-латларына мәсләһәтчи статусу верәрсә, бу тәшкилатлар Баш конфран-сын вә онун комиссияларынын сессияларына өз мұшәидәчиләрини көндәрмәјә дә'вәт олунурлар.

V маддә

Ичраийә Шурасы (V маддәдәки дәјишкликләрә сәһифәләрдә бах)

А. Тәркиби

1? Ичраийә Шурасыны Тәшкилатын үзв-дөвләтләринин тә'јин ет-дикләри нүмајәндәләрин арасындан Баш конфранс сечир. О, һәр бири-нин вәтәндашы олдуғу үзв-дөвләтин һөкүмәтини тәмсил етдији әлли бир үзвдән ибарәтдир. Баш конфрансын Сәдри Ичраийә Шурасынын ичлас-ларында вәзифәсинә керә мәшвәрәтчи сәс һүгуғу илә иштирак едир.

2? Баш конфранс Ичраийә Шурасыны сечәркән онун тәркибинә ин-чәсәнәт, әдәбијат, елм, тәһсил вә биликләрин јајылмасы саһәсиндә сә-риштәли шәхсләрин дахил олмасына чалышмалыдыр. Онлар Шуранын инзибати вә ичраедичи функцияларыны јеринә јетирмәси үчүн зәрури олан тәчрүбәјә вә нүфуза малик олмалыдырлар. Конфранс бу мәсәлә-јә, һәм дә, мәдәнијәтләрин мұхтәлифлији вә әдаләтли чоғрафи бөлкү бахымындан бахмалыдыр. Ичраийә Шурасынын тәркибиндә ејни за-манда бир дөвләтин ики вәтәндашы ола билмәз: бу мөһудийәт кон-франсын Сәдринә аид дејил.

3? Ичраийә Шурасынын үзвләри өз вәзифәләрини Баш конфрансын сечилдикләри сессиясы баша чатандан сонра Баш конфрансын икин-чи нөвбәти сессиясынын сонунадәк ичра едирләр. Онлар далбадал

икинчи мүддәтә сечилә билмәзләр. Баш конфранс һәр бир нөвбәти сессиясынын сонунда азад олунан јерләри тутмаг үчүн лазыми сајда үзвләрин сечкисини кечирир.

4. а) Үзвләрдән бири өлдүкдә вә ја исте'фа вердикдә Ичраијә Шурасы онун сәләһијәт мүддәти гуртаранадәк Шуранын тәркибиндән чыхмыш үзвүн тәмсил етдији үзв-дөвләтин һөкүмәтинин һәмизәдлијини кәстәрдији шәхси онун јеринә тә'јин едир.

һ) Намизоди ирәли сүрән һөкүмәт вә Ичраијә Шурасы бу маддәнин 2-чи бәндинин мүддәаларыны рәһбәр тутурлар.

с) Тәмсил олунмуш дөвләтин фикринчә онун нүмајәндәсинин әвәз олунмасыны зорури сдән мүстәсна һаллар мејдана чыхдыгда - бу сонун-чу исте'фаја чыхмасыны бәјан етмәсә дә, - һәмин дөвләт а) јарымбән-динин мүддәаларына мұвафиг олараг һәрәкәт едир.

Ү) Вәтәндашы Ичраијә Шурасынын үзвү олан үзв-дөвләт Тәшкила-тын тәркибиндән чыхдыгда һәмин үзв кәстәрилән тәркибдән чыхма-нын гүввәјә миндији тарихдән өз сәләһијәтини итирир.

В.Фушсијалары

5. а) Ичраијә Шурасы Баш конфрансын күндәлијини һазырлајыр. О, Тәшкилатын иш програмына вә Баш директорун VI маддәнин 3-чү бәндинә әсасән она тәгдим етдији мұвафиг бүдчә сметаларына бахыр вә онлары мұнасиб билдији бүтүн төвсијәләри илә бирликдә Баш конфранса тагдим сдир.

һ) Ичраијә Шурасы Баш конфрансын сәләһијәтләринә мұвафиг һәрәкәт едәрәк, конфрансын гәбул етдији програмын јеринә јетирил-мәси үчүн онун гаршысында мөс'улијәт дашыјыр. Ичраијә Шурасы Баш конфрансын гәрарларына әсасән вә ики нөвбәти сессия арасын-да баш верә билән һаллар нөзәрә алынмагла, Баш директорун програмыны сәмәрәли вә рационал шәкилдә јеринә јетирмәси үчүн бүтүн ла-зыми тәдбирләри көрүр.

с) Шура Баш конфрансын ики нөвбәти сессиясы арасындакы дөвр-дә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты јанында IV маддәнин 5-чи бән-диндә нөзәрдә тутулан мәсләһәтчи функциясыны - рә'ј истәнилән мө-соләјә принципчә Конфрансда бахылыбса, јахуд мәсәләнин һәлли Кон-франсын гәрарларындан ирәли кәлирсә, - јеринә јетирә биләр.

б) Ичраијә Шурасы Тәшкилата јени үзвләрин гәбул едилмәси барә-дә Баш конфранса төвсијәләр тәгдим едир.

7) Ичраијә Шурасы Баш конфрансын гәрарларына мұвафиг олараг, ез проседура гәјдаларыны тәсдиг едир. О, өз үзвләри арасындан вәзи-фәли шәхсләрини сечир.

8) Ичраијә Шурасы нөвбәти сессияларына ән азы илдә ики дәфә топлашыр; Сәдр оз тәшәббүсү вә ја Шуранын алты үзвүнүн тәләби илә онун нөвбәдән кәнар сессиясыны чағыра биләр.

9) Ичраијә Шурасынын Сәдри Шура адындан Баш конфрансын һәр нөвбәти сессиясына Тәшкилатын фәалијәти барәдә VI маддәнин 3 в бәндинин мүддәаларына мұвафиг олараг Баш директор тәрофиндән һа-зырланмыш мә'рузәләр - өз гејдләри илә, јахуд онларсыз - тәгдим едир.

10. Ичраијә Шурасы Шураиын фәалијәт даирәсинә дахил олан мө-сәләләрлә мошғул олан бәјнәлхалг тәшкилатларын нүмајәндәләри илә вә ја сәләһијәтли шәхсләрлә мәсләһәтләшмә үчүн бүтүы лазыми тәд-бирләри көрүр.

11? Ичрайјә Шурасы Баш конфрансын сессиялары арасындакы дөврдө Тәшкилатын фәалијәти чәрчивәсиндә мејдана чыхан һүгүги мә-соләләр барәсиндә Бејнәлхалг Мәһкәмәнин рә'јини истәјә биләр.

12? Ичрайјә Шурасынын үзвләри өз өлкәләринин һөкүмәтләринин нумајәндәләри олсалар да, Баш конфрансын бүтүн Конфранс адындан онлара вердији сәләһијәтләри һәјата кечирирләр.

VI маддә

Катиблик

1. Катиблик Баш директордан вә зәрури сајылмыш персоналдан ибарәтдир.

2? Баш директор онун намизәдлијини Ичрайјә Шурасынын ирәли сүр-мәси илә Баш конфранс тәрәфиндән, Конфрансын бәјәндији шәртләрлә, алты ил мүддәтинә тә'јин едилир. Баш директор икинчи алты иллик мүд-дәтә тә'јин едилә биләр; һәммин мүддәт баша чатдыгда о, јенидән тә'јин сдилә билмәз. Баш директор Тәшкилатын әсас вәзифәли шәхсидир.

3? а) Баш директор вә ја онун тә'јинаты илә ону әвәз едән шәхс сәсвермә һүгүгу олмандан Баш конфрансын, Ичрайјә Шурасынын вә Тәшкилатын комиссияларынын бүтүн ичласларында иштирак едир. О, Конфрансын вә Шуранын гәбул едәчәји тәдбирләрә даир тәклифләри хүләсә едир вә Тәшкилатын иш програмынын лајиһәсини мұвафиг бүд-чә сметалары илә Шураја тәгдим етмәк үчүн һазырлајыр.

һ) Баш директор Тәшкилатын фәалијәтинә даир вахташыры мә'ру-зәләр һазырлајыр вә үзв-дөвләтләрә вә Ичрайјә Шурасына көндәрир. Бу мә'рузәләрин мәһз һансы фәалијәт дөврләрини өһатә етмәли олду-гуну Баш конфранс мұәјјән едир.

4? Катиблијин персоналыны Баш конфрансын тәсдиг етдији персо-нал һаггында Әсаснамәјә ујғун олараг Баш директор тә'јин едир. Пер-сонал мүмкүн гәдәр кениш чоғрафи әсасда јығылыр, лакин ондан илк нөвбәдә ән јүксәк вичданлылыг, ишкүзарлыг вә профессионал сәриш-то тәләб олунур.

5? Баш директоруи вә персоналын вәзифәләри мүстәсна олараг, беј-нәлхалг характер дашыјыр. Онлар вәзифәләрини јеринә јетирәркән һеч бир һөкүмәтдән, јахуд Тәшкилата аидијјәти олмајан идарәдән көстә-риш истәмәмәли вә шшамалыдыр. Онлар бејнәлхалг вәзифәли шәхс-ләр кими, мөвгеләринә тә'сир көстәрә билән һәр һансы һәрәкәтдән чәкинмәлидирләр. Тәшкилатын һәр бир үзв-дөвләти Баш директорун вә Катиблик персоналынын функцияларынын бејнәлхалг характеринә һөрмот етмәји өһдәсинә көтүрүр вә вәзифәләрини ичра едәркән онла-ра тә'сир көстәрмәјә чәһд етмир.

6? Бу маддәнин һеч бир мүддәасы Тәшкилатын Бирләшмиш Мил-ләтләр Тәшкилаты чәрчивәсиндә мүштәрәк хидмәтләр јаратмаг вә үму-ми персонал топламаг, һәмчинин персонал мұбадиләси барәдә хүсу-си сазишләр бағламасына мане олмур.

VII маддә

Әмәкдашлыг едән милли органлар (дүзәлишә бах, сәһ. 629)

1. Тәпжилатын һәр бир үзв-дөвләти тәһсил, елм вә мәдәһијјәт мә-сәләләри илә мәшруп олан мәркәзи идарәләринин - даһа јахшысы, һе-

күметин вә хатырланан идарәләрин тәмсил олундуғу милли комиссиялар җаратмагла - Тәшкилатын фәалијјәтинә чәлб едилмәсинә даир өз конкрет шәраитинә мұвафиг тәдбирләр көрүр.

2? Милли комиссияларын вә ја әмәқдашлығ едән милли органларын мөвчуд олдуғу өлкәләрдә онлар өлкәләринин Баш конфрансдакы нұмајәндә һејәти вә өз һөкүмәти јанында Тәшкилата аид бүтүн мәсәләләрә даир мәсләһәтчи функцијасыны јеринә јетирир вә Тәшкилаты ма-рағландыран бүтүн мәсәләләр үзрә әлағә органы ролу ојнајыр.

3? Тәшкилат Катиблијин әмәқдашыны үзв-дөвләтин хаһиши илә һә-мин өлкәнин милли комиссиясында биркә иш үчүн мұвәғәти вә ја даими оларағ бу комиссияја е'зам едә биләр.

VIII маддә

Үзв-дөвләтләрин мә'рузәләр тәғдим етмәси

Һәр бир үзв-дөвләт Тәшкилата Баш конфрансын мұәјјән етдији мүддәтдә вә формада идарәләринә вә тәһсил, елм вә мәдәнијәт саһә-синдә фәалијјәтинә аид ганунлар, әсаснамәләр вә статистик рәғәмләр, һабелә, IV маддәнин 4-чү бәндиндә хатырланан тевсијә вә конвенсияларын јеринә јетирилмәси барәдә мәлүматларын еһтива олундуғу мә'рузәләр тәғдим едир.

IX маддә

Бүдчә

1? Тәшкилат өз бүдчәсини идарә едир.

2? Баш конфранс бүдчәни сон шәкилдә тәсдиғ едир вә бу Низамна-мәнин X маддәсинә әсасән Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты илә бағланачағ мұвафиг сазишлә бәргәрар едилә билән мүддәалара әмәл олунмасы шәртилә, һәр бир үзв-дөвләтин малијјә иштиракынын пајы-ны мұәјјән едир.

3. Баш директор малијјә һағгында Әсаснамәдә мұәјјән едилмиш шәртләрлә һөкүмәтләрдән, ичтимай вә хусуси идарәләрдән, тәшкилат-лардан вә ајры-ајры шәхсләрдән көнүллү өдәнишләр, ианәләр, вәсиј-јәт едилмиш әмлак вә субсидијалар габул едә биләр.

X маддә

Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты илә мұнасибәтләр

Тәшкилат Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты Низамнамәсинин 57-чи маддәсиндә нәзәрдә тутулан ихтисаслашдырылмыш идарәләрдән бири кими, мұмкүн гәдәр ғыса мүддәтдә Бирләшмиш Милләтләр Тәш-килаты илә әлағә јаратмалыдыр. Онларын гаршылығлы мұнасибәтләри Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты илә онун Низамнамәсинин 63-чү маддәсинин мүддәасына мұвафиг оларағ бағланачағ сазишлә мұәјјән едиләчәқдир. һәмин сазиш бу Тәшкилатын Баш конфрансынын тәсди-гинә вериләчәқдир. О, һәр ики тәшкилатын үмуми мәғсәдләрә наил ол-мағда сәмәрәли әмәқдашлығыны тә'мин едәчәқдир. О, ејни заманда, бу Тәшкилатын һазырки Низамнамәдә мұәјјән едилән хусуси сәләнијјәти саһәсиндә мухтар характерини таныјаҗағдыр. Бу сазиш, о чүмләдән бу Тәшкилатын бүдчәсинин Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын Баш Мәчлиси тәрәфиндән тәсдиғ олунмасыны вә малијјәләшдирилмәсини дә нәзәрдә тута биләр.

XI маддә

Дикәр ихтисаслашдырылмыш бейнәлхалг тәшкилат вә идарәләрлә гаршылыгы өлагәләр

1? Тәшкилат вәзифәләри вә фәалијәтләри онун мөгсәдләринә ујғун кәлән дикәр һөкүмәтләрарасы ихтисаслашдырылмыш тәшкилатлар вә идарәләрлә әмәкдашлыг едә биләр. Бунун үчүн Баш директор Ичраиј-јә Шурасынын ичазәси илә кәстәрилән тәшкилатлар вә идарәләрлә сә-мәрәли ишкүзар әлагәләрә кирә вә уғурлу әмәкдашлыгы тә'мин етмәк үчүн гаршыгы комиссијалар јарада биләр. һәмин ихтисаслашдырыл-мыш Тәшкилат вә ја идарәләрлә бағланан һәр бир сазиш Ичраијә Шу-расынын тәсдигинә верилир.

2? Баш конфранс вә аналожи мөгсәдләр изләјән һәр һансы дикәр ихтисаслашдырылмыш һөкүмәтләрарасы тәшкилат вә ја идарәләрин сәләһијәтли органлары кәстәрилән тәшкилатларын, јахуд идарәләрин вәсаитинин вә ја функцијаларынын бу Тәшкилата верилмәсини лазым сајдыглары һалларда Баш директор Конфрансын онлары бәјәнмәси шәртилә гаршылыгы мөгбул сазишләр бағлаја биләр.

3? Тәшкилат ичласларда нүмајәндәлији гаршылыг әсасында тә'мин етмәк үчүн дикәр һөкүмәтләрарасы тәшкилатларла сазиш үзрә лазыми тәдбирләр керә биләр.

4? Тәнсил, елм вә мәдәнијәт мәсәләләри үзрә Бирләшмиш Милләт-ләр Тәшкилаты онун сәләһијәт даирәсинә дахил олан мәсәләләрлә мәшгул олан гејри-һөкүмәт тәшкилатлары илә мәсләһәтләшмәләр тәшкил етмәк, һабелә онлара конкрет тапшырыглар һәвалә етмәк үчүн лазыми тәдбирләр керә биләр. Бу әмәкдашлыг кәстәрилән тәшкилат-ларын нүмајәндәләринин Баш конфрансын јаратдыгы мәсләһәт коми-тәләринин ишиндә иштиракы илә һәјата кечирилә биләр.

XII маддә

Тәшкилатын һүгуги статусу

Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты Низамнамәсинин онун һүгуги статусуна, имтијаз вә иммунитетләринә даир 104 вә 105-чи маддәләри-нин ' мүддәалары ејни илә бу Тәшкилата да шамил едилир.

¹ Маддә 104

Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты һәр бир үзвүнүн әразисиндә функција-ларыны јеринә јетирмәк вә мөгсәдләринә наил олмаг үчүн лазым ола билән һү-гуг габилијәтиндән истифадә едир.

Маддә 105

1? Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты һәр бир үзвүнүн әразисиндә мөгсәд-ләринә наил олмаг үчүн лазым олан имтијаз вә иммунитетләрдән истифадә едир.

2? Тәшкилат үзвләринин нүмајәндәләри вә онун вәзифәли шәхсләри дә Тәшкилатын фәалијәти илә бағлы функцијаларыны мүстәгил шәкилдо јеринә јетирмәләри үчүн лазым олаи имтијаз вә иммунитетләрдән истифадә едирләр.

3? Баш Мәчлис бу маддәнин 1-чи вә 2-чи бәндләринин тәтбиганин тәфәр-рүатыны мүәјјәнләшдирмәк үчүн төвсијәләр, һәмчинин Тәшкилат үзатаринә бу мөгсәдлә конвенсијалар тәклиф едә биләр.

XIII маддә

1? Бу Низамнамәјә дүзәлишләрин лајиһәләри онлар Баш конфранс-да сәсләрин үчдә икисинин чохлағу илә гәбул едилдикдән сонра гүввә-јә минир; һәм дә, Тәшкилатын вәзифәләрини кәклү сурәтдә дәјишән вә ја онун үзвләринин үзәринә јени өңдәликләр гојан дүзәлишләр гүв-вәјә минмәздән әввәл үзв-дөвләтләрин үчдә икисинин сәс чохлағу илә гәбул едилмәлидир. Дүзәлишләрин лајиһәләринин мәтни онларын Баш конфрансын мүзакирәсинә чыхарылмасына ән азы алты ај галмыш Баш директор тәрәфиндән үзв-дөвләтләрә билдирилир.

2? Баш конфранс бу маддәнин мүддәаларынын һәјата кечирилмәси гәјдасыны сәсләрин үчдә икисинин чохлағу илә мүәјјән едир.

VII,

XIV маддә

Јозуму

1. Бу Низамнамәнин инкилис вә франсыз дилләриндәки мәтнләри ејни гүввәјә маликдир.

1? Бу Низамнамәнин јозумуна аид бүтүн мәсәләләр вә мүбаһисәләр һәлл едилмәк үчүн Баш конфрансын Проседура гәјдаларына әсасән гәбул етдији гәрардан асылы олараг, ја Бејнәлхалг Мәһкәмәјә, ја да мүн-сифләр моһкәмәсинә верилир.

XV маддо

Гүввәјә минмәси

1? Бу Низамнамә үзв-дөвләтләр тәрәфиндән гәбул едилмәлидир. Гәбулетмә һаггында актлар сахланмаг үчүн Бирләшмиш Краллыг һөкүмәтинә тәһвил верилир.

2? Бу Низамнамә сахланмаг үчүн Бирләшмиш Краплыг һөкүмәтинин архивинә тәһвил верилир. Бурада о, имзаланмаг үчүн ачыг гапыр. Имзалама гәбулетмә һаггында актлар сахланмаға тәһвил вериләндән әввәл вә ја сонра ола биләр. Гәбулетмә јалныз ондан әввәл, јахуд сонра имзалама баш вердикдә етибарлыдыр. Лакин Тәшкилатдан чыхмыш дөвләтин јенидән онун үзвү олмасы үчүн гәбулетмә һаггында јени актын сахланмасы тәһвил верилмәси кифәјәтдир.

3? Бу Низамнамә ону имзаламыш ијирми үзвүн ону гәбул етмәси илә гүввәјә минир. Гәбулетмә һаггындакы сонракы актлар дәрһал гүввәјә минир.

4? Бөјүк Краллыг һөкүмәти бундан әввәлки бәндә ујгун олараг, бүтүн гәбулетмә һаггында актларын алынмасыны вә бу Низамнамәнин гүввәјә минмә тарихини Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын бүтүн үзвләринә, һәмчинин Баш директора билдирир.

Бунун тәсдиги олараг, лазыми гәјдада мүвәккил едилмиш ашағыда имза едәнләр бу Низамнамәни инкилис вә франсыз дилләриндә имза-ладыг; һәм дә һәр ики мәтн ејни гүввәјә маликдир.

16 нојабр 1945-чи илдә Лондонда инкилис вә франсыз дилләриндә бир нүсхәдә тәртиб едилди. Лазыми гәјдада тәсдиг олунмуш сурәтләри Бир-ләшмиш Краллыг һөкүмәти тәрәфиндән Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын бүтүн үзв-дөвләтләринин һөкүмәтләринә кәндәриләчәкдир.

НИЗАМНАМЭНИН IV МАДДЭСИНИН 4-ЧҮ БЭНДИНИН ШӨРТЛЭРИНЭ МҮВАФИГ ҮЗВ-ДӨВЛӨТЛЭРЭ ТӨВСИЈӨЛӨРӨ ВЭ БЕЈНӨЛХАЛГ КОНВЕНСИЈАЛАРА АИД ПРОСЕДУРА ГАЈДАЛАРЫ¹

Баш конфрансын бешинчи сессиясында (1950-чм ил) тэсдиг едилмишдир; дузэлишлэр² једдинчи (1952-чи ил) вэ он једдинчи (1972-чи ил) сессияларда олунмушдур.

I. ПРОСЕДУРА ГАЈДАЛАРЫНЫН ТӨТБИГ САҺӘСИ Маддэ 1

” П
Бу Проседура гајдалары:

а) ратификасија үчүн үзв-дөвлөтлэрэ тэгдим едилэн бејнөлхалг кон-венсияпарын;
б) Баш конфрансын һэр һансы бир саһэдэ әсасында бејнөлхалг гај-даларын бэргэрар едилмәси үчүн рәһбәр принципләр вэ нормалар мү-әјјән етдији вэ хатырланан принцип вэ нормалары бахылан мәсөләнин характериндән асылы олараг вэ һэр бир ајрыча өлкәнин әсас ганунла-рына мүвафиг сурәтдә ез әразисиндә һәјата кечирмәк үчүн ганунвери-чилик гајдасында, јахуд гејри гајдада тәдбирләр көрмәси үчүн үзв-дөв-лөтлэрэ тәклиф етдији төвсијөләрин Баш конфранс тәрәфиндән ишлә-ниб һазырланмасына, бахылмасына вэ гәбул олунмасына аиддир.

II. ҺӘР ҺАНСЫ БИР САҺӘДӘ БЕЈНӨЛХАЛГ ГАЈДАЛАРЫН МҮӘЈЈӘН ЕДИЛМӘСИНӘ АИД ТӘКЛИФЛӘРИН БАШ КОНФРАНСЫН КҮНДӘЛИЈИНӘ ДАХИЛ ЕДИЛМӘСИ

Маддэ 2

Һэр һансы бир саһэдә бејнөлхалг конвенсия вэ ја төвсијә јолу илә бејнөлхалг гајдаларын тәтбигинә аид һэр һансы бир тәклиф бу Гајда-лара мүвафиг олараг, Баш конфрансын илкин күндәлијинә дахил едил-мәјибсә, Баш конфранс һәмин тәклифин мүзакирәсинин мөгсәдәүјғун-луғуна, јахуд мәзмунуна даир һеч бир гәрар гәбул етмир.

»«¹

Маддэ 3

Баш конфрансын бејнөлхалг конвенсия вэ ја үзв-дөвлөтлэрэ төвси-јә гәбул етмәси гајдасында һэр һансы бир саһэдә бејнөлхалг гајдаларын тәтбигинә даир һеч бир јени тәклиф Баш конфрансын илкин күндәли-јинә салынмыр, әкәр:

а) бахылан мәсөләнин техники вэ һүгуги аспектләринә даир илкин тәдгигат она гошулмајыбса;

б) Баш конфрансын сессиясынын ачылмасына азы 90 күн галмыш она Ичраијә Шурасында габагчадан бахылмајыбса.

•: Биринчи вэ икинчи гејдләр үчүн бах сәһ. 37 вэ 38.

Маддә 4

1? Ичрайјә Шурасы 3-чү маддәдә кәстәрилән тәклифләрә даир, онун фикринчә, зәрури олан бүтүн мулаһизәләрини Баш конфранса тәгдим едир.

2? Шура Катиблијә, ја бир, ја бир нечә экспертә, јахуд экспертләр комитәсинә барәсиндә јухарыда кәстәрилән тәклифләр сүрүлән мәсәләләри диггәтлә арашдырмағы вә Баш конфранса тәгдим олунмаг үчүн мә'рузә тәртиб етмәји тапшыра биләр.

Маддә 5

3-чү маддәдә кәстәрилән тәклиф Баш конфрансын илкин күндәли-јинә салындыгда Баш директор Конфрансын сессиясынын ачылмасы-на азы 70 күн галмыш илкин тәдгигатын тәклифә гошулан сурәтини, һәмчинин Ичрайјә Шурасынын бу тәклифә даир рәјинин вә гәрары-нын сурәтини үзв-дәвләтләрә кәндәрир.

III. ИРӘЛИ СҮРҮЛМҮШ ТӘКЛИФЛӘРИН БАШ КОНФРАНСДА ИЛКИН МҮЗАКИРӘ ГАЈДАСЫ

Маддә 6

Конфранс барәсиндә тәклиф ирәли сүрүлмүш мәсәләнин бејнәл-халг гајдаларын мүәјјән едилмәси јолу илә һәлл едилмәли олуб-олма-дығыны вә чаваб мүсбәт олдугда, бу сәһәдә низамламанын һансы сәвиј-јәдә мүмкүнлүјүнү, һәмчинин онун бејнәлхалг конвенсия вә ја үзв-дәв-ләтләрә төвсијә гајдасында һәјата кечирилиб-кечирилмәмәли олдуғуну мүәјјәнләшдирир.

Маддә 7

1? Лакин Баш конфранс 6-чы маддәдә кәстәрилән гәрарларын гәбул едилмәсини кәлән сессияја гәдәр тә'хирә сала биләр.

2? Бу һапта о, Баш директора Конфрансын кәлән сессиясына барәсиндә тәклиф ирәли сүрүлмүш мәсәләнин һәјата кечирилмә үсулу һаг-гында бејнәлхалг гајдаларын мүәјјән едилмәси јолу илә низамламанын мәгсәдәүјүнлуғуна вә һәмин мәсәләнин нә дәрәчәдә низамлашдырыла билмәсинә даир мә'рузә тәгдим етмәји һәвалә едә биләр.

3? Баш директорун мә'рузәси Баш конфрансын сессиясынын ачыл-масына 100 күн галмышдан кеч олмајараг үзв-дәвләтләрә кәндәрилир.

Маддә 8

Баш конфранс 6-чы вә 7-чи маддәләрдә хатырланан гәрарлары ади сәс чохлауғу илә гәбул едир.

Маддә 9

Баш конфранс 6-чы маддәдә хатырланан гәрарлары гәбул етдији сессиядан сонра кәлән нөвбәти сессияја гәдәр конвенсия вә ја төвси-јә лајиһәсинин гәбул едилмәси мәсәләсини сәсә гоја билмәз.

IV. БАШ КОНФРАНСДА БАХЫЛМАҒА ВӘ ТӘСДИГ ЕДИЛМӘ- ЖӘ ТӘГДИМ ОЛУНМАЛЫ ЛАЈИҢӘЛӘРИН ҺАЗЫРЛАНМАСЫ

М 1П

1? Баш конфрансда 6-чы маддәдә нәзәрдә тугулан гәрарлар гәбул едиләркән о, Баш директора низамланмалы мәсәлә барәсиндә вә тәклиф едилән тәдбирләрин мүмкүн миғасы һаггында илкин мә'рузә һазырламағы һөвалә едә биләр. Илкин мә'рузәдә, шәраитдән асылы олара, конвенсия вә ја төвсијөнин илк лајиһәси тәклиф олуна биләр. Үзв-дөвләтләрә бу мә'рузәјә даир ез гејд вә мүлаһизәләрини билдирмәк тәклиф едилир.

2? Баш директорун мә'рузәси Баш конфрансын сессиясынын ачылмасына азы 14 ај галмыш үзв-дөвләтләрә көндәрилик. Үзв-дөвләтләр илкин мә'рузәјә даир гејд вә мүлаһизәләрини бу бәнддә хатырланан сессиянын ачылмасына азы 10 ај галмышдан кеч олмајараг Баш директора јоллајыр.

3? Баш директор тәгдим олуномуш гејд вә мүлаһизәләр әсасында мәтнин бир вә ја бир нечә лајиһәсини еһтива едән сон мә'рузәни һазырлајыр. Бу мә'рузә Баш конфрансын сессиясынын ачылмасына 7 ај галмышдан кеч олмајараг үзв-дөвләтләрә көндәрилик.

4? Баш директорун мә'рузәси ја билаваситә Баш конфранса, ја да, Баш конфранс мүвафиг гәрар чыхарарса, Баш конфрансын сессиясынын ачылмасына азы 4 ај галмыш чағырылан вә техники вә һуғуи мәсәләләр үзрә үзв-дөвләтләрин тәјин етдикләри експертләрдән ибарәт хусуси комитәјә тәгдим олуноур.

5? Сонунчу һалда хусуси комитә бәјәндији лајиһәни сонрадан Баш конфрансда бахылмаг үчүн Баш конфрансын сессиясынын ачылмасына азы 70 күн галмыш үзв-дөвләтләрә тәгдим едир.

V. ЛАЈИҢӘЛӘРӘ БАШ КОНФРАНСДА БАХЫЛМАСЫ ВӘ ОНЛАРЫН ТӘСДИГ ЕДИЛМӘСИ

Маддә 11

Баш конфранс она тәгдим едилмиш мәтнләрин лајиһәләрини вә он-лара даир тәклиф олуномуш бүтүн дүзәлишләри нәзәрдән кечирик вә музакирә едир.

Маддә 12

1? Конвенсияны гәбул етмәк үчүн сәсләрин үчдә икисинин чохлауғу лазимдыр.

2? Төвсијәни гәбул етмәк үчүн ади сәс чохлауғу кифајәтдикр.

Маддә 13

Конвенсиянын лајиһәси сон сәсвәрмәдә 12-чи маддәнин биринчи бәндиндә теләб олуна сәсләрин үчдә ики чохлауғуну дејил, јалһыз ади чохлауғуну газанарса, Конфранс конвенсиянын лајиһәсинин ја Конфрансын сессиясы бағланана гәдәр, ја да онун нөвбәти сессиясында сәсә гојулмаға тәгдим едилмәли олан төвсијә лајиһәсинә чеврилмәси барәдә гәрар гәбул едә биләр.

3*

Маддә 14

Баш конфрансын гәбул етдији һәр һансы конвенсия во ја төвсијә лајиһәсинин ики нүсхәси әслинә мувафиг нүсхәләр кими Баш кон-франс Сәдринин вә Баш директорун имзалары илә тәсдиг олунур.

Маддә 15

Баш конфрансда гәбул едилмиш һәр һансы конвенсия вә ја төвси-јәнин тәсдиг олунмуш нүсхәси мүмкүн гәдәр ән ғыса мүддәтдә үзв-дөв-ләтләрә кәндәрилир ки, онлар Тәшкилатын Низамнамәсинин IV мад-дәсинин 4-чү бәндинә әсасән мувафиг конвенсияны, јахуд төвсијәни езләринин сәләһијәтли һакимийәт органларынын музакирәсинә верә билсинләр.

VI. ҮЗВ-ДӨВЛӘТЛӘРИНИН БАШ КОНФРАНСЫН ГӘБУЛ ЕТДИЈИ КОНВЕНСИЈА ВӘ ТӨВСИЈӘЛӘРИН ҺӘЈАТА КЕЧИРИЛМӘСИ ҮЗРӘ ЈЕРИНӘ ЈЕТИРДИКЛӘРИ ТӘДБИРЛӘР ҺАГТЫНДА МӘТУЗӘЛӘРИНИН ТӘГДИМ ЕДИЛМӘ ВӘ ОНЛАРА БАХЫЛМА ГАЈДАСЫ

Маддә 16

1? Үзв-дөвләтләр Баш конфранса онун гәбул етдији конвенсия вә төвсијәләрин һәјата кечирилмәси үзрә јеринә јетирдикләри тәдбирләр һаггында хусуси мә'рузәләр тәгдим едилләр.

2? Гәбул едилмиш һәр һансы конвенсияја вә ја төвсијәә аид илк хусуси мә'рузәләр Баш конфрансын мувафиг конвенсия, јахуд төвси-јәнин гәбул едилдији сессиясындан билаваситә сонра кәлән нөвбәти сессиянын ачылмасына азы ики ај галмыш тәгдим едилләр.

3? Бундан башга, Баш конфранс үзв-дөвләтләрә мүәјјән олунмуш мүддәтдә тәләб едилән дикәр мә'луматлары еһтива едән әлавә мә'рузәләрин тәгдим олунмасыны тәклиф едә биләр.

Маддә 17

Баш конфранс үзв-дөвләтләрин мә'лум конвенсия вә ја төвсијә ба-рәсиндә тәгдим етдикләри хусуси мә'рузәләрә һәмин конвенсия, јахуд төвсијәнин тәсдиг едилдији сессиясындан билаваситә сонра кәлән нөв-бәти сессиясында вә Конфранс мувафиг гәрар гәбул едәрсә, сонрақы сессияларында бахыр.

Маддә 18

Баш конфранс вахтында сајдығы һәр дәфә үзв-дөвләтләрин конвен-сияны вә ја төвсијәни һәјата кечирмәк үчүн кәрдукләри тәдбирләрә даир онун рәјини еһтива едән бир, јахуд бир нечә үмуми мә'рузә тәр-тиб едир.

Маддә 19

Баш конфрансын үзв-дөвләтләрин конвенсияны вә ја төвсијәни һә-јата кечирмәк үчүн кәрдукләри тәдбирләрә даир мә'рузәләри үзв-дөв-ләтләрә, Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатына, Милли комиссияларә вә Баш конфрансын кәстәрдији һәр һансы органларә кәндәрилир.

Белә тәдбир керүлмәсини доғрулдан хусуси һаллар мовчуд олдугда Баш конфранс айры-айры һалларда үчдә ики сәс чохлуғу илә бу Просе-дура гәјдаларынын бир вә ја бир нечә маддәсини мүвәғгәти олараг да-јандырмаг һаггында гәрар гәбул едә биләр. Лакин Конфранс бу Гәјда-ларын 8-чи вә 12-чи маддәләринин фәалијәтини дајандыра бшшәз.

Гејдләр

Биринчи. һәмчинин, Баш конфрансын ијирминчи сессиясында гә-бул едилмиш 32.1 сәјлы гәтнамәјә бах. Орада, мәсәлән, ашағыдакылар дејилир:

Баш конфранс

он доғузунчу сессиясында гәбул етдији 6.112 сәјлы гәтнамәсини, һәмчинин Ичраијә Шурасынын 105-чи сессиясында гәбул етдији 5.6.1 сәјлы гәрарыны **хатырладараг**, 20 С/22 вә АСЫ., "Тәшкилатын норма-тив фәалијәти: тәклифләр вә Баш директорун вә Ичраијә Шурасынын мә'рузәси" сәнәдләрини **ејрәнәрәк**,

ЈУНЕСКО-нун норматив фәалијәтинин әһәмијәтини **гејд едәрәк**, кәстәрилән сәнәдләрдә ифадә едилмиш тәклифләрин Тәшкилатын норматив фәалијәтини хејли јахшылашдыра биләчәјини **һесаба едәрәк**,

1. бунунла әләгәдар **гәрара алып**:

а) һәр һансы мәсәләни бејнәлхалг конвенсия вә ја үзв-дөвләтләрә төвсијә формасында бејнәлхалг низамлама мәгсәдилә илкин тәдгигат апарылмасына даир һәр һансы тәклиф Баш конфрансда бахылмаға тәг-дим едилән гәтнамә лајиһәсинин мөвзусу олмалыдыр;

һ) бахылан мәсәләнин характери һесаба алынмагла, бу гәтнамә ла-јиһәсиндә илкин тәдгигатын бахылачағы Ичраијә Шурасынын сессия-сына вә ја низамламанын мәгсәдәуғунлуғу мәсәләсинин музакирә еди-ләчәји Баш конфрансын сессиясына аид олан мувафиг мүддәтләр нә-зәрдә тутулачагдыр; лајиһәдә илкин тәдгигаты һазырламаг мәгсәдилә үзв-дөвләтләрлә мәсләһәтләшмәләр дә нәзәрдә тутула биләр;

с) бејнәлхалг конвенсия вә ја төвсијә дејил, гејри норматив сәнә-дин һазырланмасы һаггында тәклифләрдә һәр бир айрыча һалдан, белә һазырлығын мәрһәләләриндән асылы олараг мухтәлиф мүддәтләр нә-зәрдә тутан гәтнамә лајиһәсинин мөвзусу олмалыдыр; белә гәтнамә ла-јиһәсиндә үзв-дөвләтләрлә габагчадан мәсләһәтләшмә нәзәрдә тутула биләр.

2? [...]

3? Баш директора Баш конфрансын һәр бир сессиясына Тәшкिला-тын норматив фәалијәти чәрчивәсиндә апарылан, сонракы мәрһәләлә-ри мүәјјәнләшдирән ишин кедиши һаггында вә үзв-дөвләтләрин һөку-мәтләринин ЈУНЕСКО-нун һимајәси илә гәбул олунмуш норматив сә-нәдләрдән истифадә етмәләри барәдә бүтүн мә'луматы әнатә едән ин-формасия сәнәди тәгдим етмәји **тәклиф едир**.

4? **Гәрара алып ки**, Ичраијә Шурасынын үзв-дөвләтләрин конвен-сия вә ја төвсијәләрин јеринә јетирилмәсинә даир мә'рузәләринин ој-рәнилмәсинә мәс'ул олан комәкчи органынын мо'рузосинә вә Ичраиј-јо Шурасынын һәмин мә'рузә барәдә шөрһинә бу мо'рузәләр плснар ичласда музакирә едиләмә гәдәр Баш конфрансып програмы үзрә ко-миссияларда бахылачагдыр; һәм дә, онлардан һәр бири өз соланијәти-нә аид актлары ејрәнәчәкдир (Бах: 20 С/Резолгоии, стр. 159-160).

Икинчи. Бах: 5 С/Ке801инопх, франсызча мэтнин 139-140 вә 142-145-чи сәһифәләри; 7 С/Ке801инопх, франсызча мэтнин 116-117-чи сәһифәләри; 17 С/Резолгодии, стр.124.

ҮЗВ-ДӨВЛӘТЛӘРИН КОНВЕНСИЈАЛАРЫН ВӘ ТӨВСИЈӘЛӘРИН ЈЕРИНӘ ЈЕТИРИЛМӘСИНӘ ДАИР КӨРДҮКЛӘРИ ТӘДБИРЛӘР КАГГЫНДА МӘ'РУЗӘЛӘРИ*

1. ЈУНЕСКО-нун Низамнамәсинин ҮШ маддәсиндә нәзәрдә тутулур ки, "һәр бир үзв-дөвләт Тәшкилата Баш конфрансын мөҗҗән етдији мүддәтдә вә формада IV маддәнин 4-чү бәндиндә хатырланан төвсијәләрин вә конвенсијаларын јеринә јетирилмәси һаггында...

мә'рузәләр тәгдим едир". IV маддәнин 4-чү бәндиндә нәзәрдә тутулур ки, һәр бир үзв-дөвләт Баш конфрансда гәбул едилмиш төвсијә вә ја конвенсијаны онларын гәбул едилдикләри сессия бағландығы күндән бир ил әрзиндә езүнүн сәләһијәтли органларынын музакирәсинә верир.

2. Проседура гәјдаларынын Низамнамәнин IV маддәсинин 4-чү бәндинин шәртләринә мувафиг үзв-дөвләтләрә төвсијәләрә вә бејнәлхалг конвенсијалара аид 16-чы маддәсиндә дејилир ки, Низамнамәдә нәзәрдә тутулан мә'рузәләр "хүсуси" мә'рузәләр олмалыдыр вә гәбул едилмиш һәр һансы конвенсија вә ја төвсијә аид илк хүсуси мә'рузәләр Баш конфрансын мувафиг конвенсија, јахуд төвсијәнин гәбул едилдији сессиясындан билаваситә сонра колән нөвбәти сессиясынын ачылмасына азы ики ај галмыш тәгдим едилир. Бу Проседура гәјдаларынын 17-чи вә 18-чи маддәләриндә, һәмчинин, нәзәрдә тутулур ки, Баш конфранс һәммин сессияда илк хүсуси мә'рузәләрә бахыр вә вахтында сәјдығы һәр дөфә онун рәјини еһтива едән бир вә ја бир нечә үмуми мә'рузә тәртиб едир.

7. Баш конфранс үзв-дөвләтләрин илк хүсуси мә'рузәләрини һазыр-ламапарыны асанлашдырмаг үчүн он үчүнчү сессиясында Баш директо-ра үзв-дөвләтләр үчүн "Низамнамәнин вә Проседура гәјдаларынын һәммин мәсәләјә аид мүхтәлиф мүддәаларыны, еләчә дә, Баш конфрансын бүтүн әввәлки сессияпарынын конвенсија вә төвсијәләрин ајры-ајры өлкәләрин сәләһијәтли органларынын музакирәсинә тәгдим едилмәси-нә аид кәстәришләри"ни еһтива едән сәнәд һазырламағы тапшырмыш-дыр. Баш директорун бу гәрарын ичрасы олараг һазырладығы сәнәд Баш конфрансын кәстәришинә мувафиг олараг, лазыми сурәтдә јениләшди-рилмиш вә үзв-дөвләтләрә көндәрилмишдир... Бу сәнәд "Баш конфран-сын гәбул етдији конвенсија вә төвсијәләрин сәләһијәтли милли орган-ларын музакирәсинә верилмәси вә һәммин конвенсија вә төвсијәләрин јеринә јетирилмәсинә даир тәдбирләр һаггында илк хүсуси мә'рузәләр тәгдим едилмәси вәзифәси барәсиндә меморандум" адланыр.

* 26 сәјлы гәтнамәјә әләвәдән - дөвләтләрин Баш конфрансда гәбул едил-миш конвенсија вә төвсијәләри јеринә јетирмәк үзрә көрдүкләри тәдбирләр һаггында мә'рузәләринә даир Баш конфрансын 22-чи сессиясына (1983-чү ил) тәгдим едилмиш аначитик мә'рузәдән чыхарыш. Бу сәнәддә 1958-1966-чы ил-ләр доврүндә Баш конфрансын сессияларында гәбул едилән вә бу мәсәләдә ју-харыда кәтирилән Проседура гәјдаларыны дәгиләшдирән вә ја изаһ едән әла-вә мүддәалар үмумиләшдирилмиш шәкилдә верилир.

10? ...Баш конфрансын мә'рузәләрин тәгдим олунмасы проседурасына вердији хусуси әһәмијәтә ... вә Баш конфрансын гәбул етдији конвенсија вә төвсијәләрин мүәјјән етдији нормаларын тәтбигинә нәзарәт ишиндә бу проседуранын ојнамалы олдуғу һәлледичи рола бахмајарағ, үзв-дөвләтләрин әксәријәти һәлә дә Тәшкилата онун Низамнамәсиндә вә Проседура гајдаларында нәзәрдә тутулан мә'рузәләри кәндәрмәмишдир. Баш конфранс ишләрин бу вәзијәтдә олмасындан тәәссүфләндијини билдирир вә илк хусуси мә'рузәләрини тәгдим етмәмиш үзв-дөвләтләрин дигәтини она чәлб едир ки, бунунла әлагәдар оларағ Баш конфранс һәмин үзв-дөвләтләрин Баш конфрансын ијирми биринчи сессиясында гәбул едилмиш төвсијәләри өзләринин "сәләһијәтли органларынын" мүзакирәсинә тәгдим етмәләри барәдә Низамнамәнин гојдуғу өңдәликләри јеринә јетириб-јетирмәдикләрини вә бу өңдәликләри нәзәрдә тутулан мүддәтдә јеринә јетириб-јетирмәдикләрини мүәјјән едә билмәмишдир.

11? Баш конфранс һәлә он икинчи сессиясында "Низамнамәнин Баш конфранс тәрәфиндән гәбул едилмиш конвенсија вә төвсијәләр барәсиидә үзв-дөвләтләрин өзәринә гојдуғу икигәт вәзифәјә: биринчиси, һәмин сәнәдләри Баш конфрансын сессиясы бағланан күндән бир ил әрзиндә сәләһијәтли һакимијәт органларына тәгдим етмәк вәзифәсинә вә икинчиси, онларын төвсијә вә конвенсијалары јеринә јетирмәләри һаггында вахташыры мә'рузәләр тәгдим етмәк вәзифәсинә" (12 С/Гәтнамәләр, С һиссәси, Үмуми мә'рузә, 14-чү бәнд) нә гәдәр бәјүк әһәмијәт вердијини гејд етмишдир.

12? Баш конфранс он биринчи сессиясында, башгалары сырасында, Низамнамәнин бу мүддәаларынын ролуну мүәјјән етмишдир: "Бу ики Низамнамә мүддәасы фактик оларағ, бир тәрәфдән, гәбул едилмиш төвсијә вә конвенсијаларын мүмкүн гәдәр даһа кениш шәкилдә һәјата кечирилмәсини тә'мин едир, дикәр тәрәфдән исә, Баш конфранса вә беләликлә, үзв-дөвләтләрин өзүнә Тәшкилатын кечмиш норматив фәалијәтинин сәмәрәлијини мүәјјән етмәләринә вә өзләринин кәләчәк норматив фәалијәтләрини истигамәтләндирмәләринә имкан верир"(И С/Гәтнамәләр, С һиссәси, Үмуми мә'рузә 10-чү бәнд).

13? Баш конфранс мә'рузәләрин форма вә мәзмуну барәсиндә гејд едир ки, мә'рузә тәгдим етмиш дөвләтләрин әксәријәти Баш конфрансын онунчу сессиясынын кестәришләрини рәһбәр тутмаға чалышмышлар. Бу сессияда гәбул едилмиш 50-чи гәтнамәдә үзв-дөвләтләрә илк хусуси мә'рузәни тәгдим едәркән бу мә'рузәјә, мүмкүн гәдәр, ашағыдакы бәндләр үзрә мә'луматлар дахил едилмәси тәклиф олунмушду:

- "а) конвенсија вә ја төвсијә Низамнамәнин IV маддәсинин 4-чү бәндинә вә Проседура гајдаларынын Баш конфрансын үзв-дөвләтләрә төвсијәләринә вә бејнәлхалғ конвенсијаларын гәбул едилмәсинә аид 1-чи маддәсинә мувафиг оларағ өлкәнин сәләһијәтли һакимиј-јәт органына вә ја сәләһијәтли һакимијәт органларына тәгдим едилмишдирми;
 - һ) өлкәнин мә'рузәпи тәгдим едән сәләһијәтли һакимијәт органынын вә ја сәләһијәтли һакимијәт органларынын ады;
 - с) бу сәләһијәтли һакимијәт органы вә ја сәләһијәтли һакимијәт органлары конвенсијанын, јаһуд төвсијәнин һәјата кечирилмәси-нә даир тәдбирләр кермүшләрми;
- (1) бу тәдбирләрин характери".

14? Баш конфранс а) бэнди һаггында хатырладыр ки, о, он икинчи сессиясында мә'рузеләр үзрә Комитәсинин мә'рузәсиндә һүгүг коми-тәсинин Низамнамәнин IV маддәсинин 4-чү бэндиндә олан вә јухары-да, 50-чи гәтнамәдә тәқрарланан "сәләһијјәтли милли органлар" термини-нинин јозуму барәдә рә'јини бәјәнмишдир (12 С/Гәтнамәләр, С һиссә-си, Үмуми мә'рузә, 19-чү бәнд). Бу рә'јдә дејилир: "Низамнамәнин IV маддәсинин 4-чү бәндинин тә'рифинә көрә, сәләһијјәтли милли орган-лар һәр бир үзв-дәвләтин конституциясына вә ја ганунверичилијинә мұвафиг олараг конвенсияны, јахуд төвсијәни һәјата кечирмәк үчүн зә-рури олан ганунверичилик тәдбирләри, тәнзимләјичи, јахуд дикәр тәд-бирләр гәбул етмәк һүгүгу олан органлардыр. һәр бир үзв-дәвләтин һә-кумәти һәр бир конвенсияја вә ја төвсијәјә мұнасибәтдә һансы орган-лары сәләһијјәтли сајдығыны дәгигләшдирмәк вә көстәрмәк һүгүгуна маликдир" (12 С/Гәтнамәләр, Д һиссәси, III әләвә, һүгүг комитәсинин дәрдүнчү мә'рузәси, 53-чү бәнд).

15? Бундан әләвә Баш конфранс он үчүнчү сессиясында дәгигләш-дирмишдир ки, индики һалда "бир тәрәфдән, ганунверичилик тәдбир-ләри вә тәнзимләјичи тәдбирләр гәбул етмәк сәләһијјәти олан орган-ларла, дикәр тәрәфдән исә, һәмин органлар тәрәфиндән гәбул едилә бирлә тәдбирләрин ејрәнилмәсинә вә ја һазырланмасына, һәмчинин бу сонунчулар мұвафиг тәклифләр верилмәсинә мәс'ул олан һәкумәт хидмәтләри арасында фәрг гојулмалыдыр. Баш конфрансын әввәлки сессиясында гәбул едилмиш тә'риф ајдын көстәрир ки, IV маддәнин 4-чү бәндиндәки Низамнаме вәзифәси икинчи јох, биринчи органлара аиддир" (13 С/Гәтнамәләр, С һиссәси, Үмуми мә'рузә, 18-чи бәнд).

16? Бундан башга, Баш конфранс хатырлатмағы лазым сајыр ки, Баш конфранс тәрәфиндән гәбул олунмуш актларын "сәләһијјәтли ор-ганлар"ын мұзакирәсинә тәгдим едилмәси вәзифәси бүтүн үзв-дәвләт-ләрә вә беләликлә, һәтта, онларын һаггында сөнбәт кедән актын гәбул едилмәсинә разылығыны билдирмәјән вә конвенсияны ратификасия вә ја гәбул етмәк, јахуд төвсијәнин мүддәаларыны һәјата кечирмәк ис-тәмәјәнләринә дә аиддир (14 С/Гәтнамәләр, А.Х.һиссәси, Әләвә, Үму-ми мә'рузә, 17-чи бәнд).

17? Баш конфранс он икинчи сессиясында акты сәләһијјәтли мил-ли органлара вермәк өңдәлији илә бир тәрәфдән, конвенсиянын рати-фикасия едилмәси вә ја төвсијәнин јеринә јетирилмәси арасында исә дикәр тәрәфдән, ајыр д едилмәли фәрг олдугуну артыг көстәрмишди. Сәләһијјәтли милли органлара верилмәси конвенсияларын мүтләг ра-тификасия едилмәли олмасыны вә ја төвсијәләрин там јеринә јетирил-мәли олмасыны нәзәрдә тутмур. Әксинә, үзв-дәвләтләр төвсијәләри вә ја конвенсиялары бутун һалларда, һәтта, ратификасияја, јахуд гәбул едилмәјә даир тәдбирләр нәзәрдә тутулмајан ајрыча һалда да сәләһи-јәтли органлара вермәлидирләр (12 С/Гәтнамәләр, С һиссәси, Үмуми мә'рузә, 18-чи бәнд).

18? Әкәр "мұзакирәјә верилмә" Низамнамәдә нәзәрдә тутулан үму-ми характерли өңдәликдирсә, бу өңдәлик конвенсиянын ратификасия едилмәсини вә ја төвсијәнин јеринә јетирилмәсини "сәләһијјәтли мил-ли органлар"а тәклиф етмәк лүзүмуна сәбәб олмур. Бу һалда һәкумәт-ләр тәгдим етмәји лазым сајдылары тәклифләрин характерини мөјјән етмәкдә там азаддырлар (14 С/Гәтнамәләр, А.Х.һиссәси, Әләвә, Үмуми мә'рузә, 19-чү бәнд).

20? Баш конфранс даһа сонра гејд едир ки, мә'рузә тәгдим етмиш бә'зи үзв-дөвләтләр 50-чи гәтнамәдә нәзәрдә тутулан вә јухарыда 14-чү бәнддә хатырланан суаллара конкрет чаваб вермәјиб, өз мә'рузәләриндә онларда товсијәнин объекти олан саһәдә мөвчуд вәзијјәти мүфәсәл төсвир етмишләр. Баш конфранс бу мә'луматларын дәјәрини е'тираф етмәклә бәрабәр, үзв-дөвләтләрә бундан сонра ез илк хүсуси мә'рузәләрино 50-чи гәтнамәдә кестәрилән бәндләр үзрә конкрет информасијалар дахил етмәји бир даһа тәклиф едир (13 С/Гәтнамәләр, С һиссәси, Үмуми мә'рузә, 15-чи бәнд).

21? Бу иәтичәләрин сонунда Баш конфранс Тәшкилатын норматив фәалијјәтинин онун әсас мәгсәдләринә наил олмаг васитәси кими даим кенишләндијини һесаба алараг, үзв-дөвләтләрин бәјнәлхалг актларын сәләһијјәтли органларын музакирәсинә верилмәсинә вә көрүлән тәдбирләр барәдә мә'рузәләр тәгдим едилмәсинә даир низамнамә вәзифәләрини јеринә јетирмәләринә вердији әһәмијјәти бир даһа вурғулајыр.

22? Низамнамәнин IV маддәсинин 4-чү бәндинин шәртләринә ујғун кәлән үзв-дөвләтләрә төвсијәләрә вә бәјнәлхалг конвенсијалара аид Проседура гајдаларынын 19-чу маддәсинин мүддәаларына мувафиг олараг, бу Үмуми мә'рузә ЈУНЕСКО-нун Баш директору тәрәфиндән Тәшкилатын үзв-дөвләтләринә, Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатына, һәмчинин үзв-дөвләтләрин милли комиссијаларына кәндәриләчәкдир.